

LIISA LOUHELA

*Mies
joka
kantoi
aurinkoa
sylissään*

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

Text and data mining prohibited.

Copyright © Liisa Louhela ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2026

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

ISBN 978-951-1-52099-3

OTAVA
KIRJAPAINO

Keuruu 2026

Hirvensalmi 2023

Tätä et kyllä uskoisi, Arndt. Olen matkalla poikasi luo. Olen matkalla yhdeksättäkymmentä käyvän poikasi luo, hänen, jolle sinä jouduit heittämään hyvästit, kun hän oli alle vuoden ikäinen.

Poikasi Jussi asuu punaisessa mökissä vaimonsa Soinnun kanssa. Mökki on Jussin ja Soinnun toteutunut unelma mahdollisimman luonnollisesta ja omavaraisesta elämästä. Syksyn riisuman pihan keskellä seisova mökki näyttää niin rauhalta, että hetken mietin, löysinkö lainkaan oikeaan pihaan.

Kolkutan oveen ja kuulen lähestyvät askeleet, kuulen tutun puheenparren ja arvaan, että talo on oikea.

Kun Jussi avaa oven, hätkähdän. Hän näyttää aivan sinulta. On kuin olisit noussut haudastasi ja palannut takaisin maailmaan vanhuksena. Hänellä on jopa vallattomat kiharasi!

Olen kirjoittanut sinusta romaania lähes kaksi vuotta ja toisinaan unohdan, etten tunne sinua kuin kuvitelmissani. Yhtenä yönä jopa heräsin uniltani ja havahduin ajatukseen, että olet todella elänyt muuallakin kuin käsikirjoitukseni sivuilla. Olet kerran ollut elävä ihminen, lihaa ja verta, kaikkine haaveinesi, oikkuinesi.

Tuona yönä kirjoitin yöpöydälle muistilapun: *Arndt on ollut elävä ihminen, oikea elävä ihminen*. Aamulla tuo suuri oivallus lähinnä nauratti.

Nyt minusta tuntuu kuin seisoisit edessäni. Tervehdin poikaasi kuin tilanteessa ei olisi mitään erikoista, ja hän johdattaa minut keittiöönsä, missä hänen vaimonsa Sointu kuivaa käsiään vaaleaan liinaan.

Poikasi Jussi ei koskaan oppinut tuntemaan sinua, hänen äitinsä kertoi Jussille vaiheistasi. Jussi sanoi minulle puhelimessa, ettei häntä häiritse ajatus siitä, että kirjoitan romaania sinusta.

”Mitäpä se minua haittaa”, hän sanoi, ja kun viimein rohkaistu in kutsumaan itseni kylään, hän kysyi vain: ”Milloin tulet?”

Tapaan myös poikasi kissan, Viiru-nimisen. Ja kas, keittiön seinällä roikkuukin kehystetty juliste lastenkirjojen Viirusta ja Pesosesta. Huomaan, että hoikka ja parrakas poikasi muistuttaa hiukan Pesosta, varsinkin kun hän on aika pitkä, siinä missä sinä olit tunnetusti lyhyt.

”No? Onkos Pesonen yhdennäköinen?” poikasi kysyy, ja minä nyökkään: ”Näyttää olevan.”

Jussi siirtyy ikkunapaikalle keittiönpöydän ääreen ja ryhtyy kertomaan sinusta ennen kuin ehdin edes istahtaa. Pengon kii-reesti laukkuani, ruoppaan sen sekaista pohjaa ja työnän nauhurin pöydälle.

”Faija oli sellanen leikkisä, tai en mä tiedä – enhän mä tavannu häntä koskaan.”

Istuudun vastapäätä Jussia. Poikasi katsoo minuun puhuessaan valppain silmin, ja heti kuvittelen, että noin sinäkin keskustelukumppaneitasi katsoit.

”Noh noh Viiru, eikös me olla sovittu, ettei hypitä pöydälle vieraiden aikana”, poikasi toruu ja nostaa kissan syliinsä.

Jussi ryhtyy kertomaan, millä tavoin sinun elämänvalintasi vaikuttivat häneen, hänen äitiinsä, siskoonsa ja heidän elämänkulkuunsa, ja Sointu kysyy väliin tarkentavia kysymyksiä. Jussi painottaa lauseitaan pitkällä käsillään ilmaa halkoen, ja minä mietin, voiko elekieli siirtyä isältä pojalle silloinkin, kun poika ei ole tuntenut isäänsä.

Tiesin sinut jo lapsena, Arndt. Edesmennyt ukkini Toivo esiteli sinut minulle. Myös hän oli kallellaan aatteisiin. Ukki oli uskonnollinen mies, ja hän suoritti varusmiespalveluksensa 1940–1941 aseettomana. Sinusta kertova Erno Paasilinnan teos *ROHKEUS – Arndt Pekurisen elämä ja teloitus* taisi olla ainoa maallinen kirja, joka ukin kirjahyllystä löytyi.

Ukki joutui sotaan kesällä 1941. Hän toimi jatkosodassa aseettomana lähettinä ja muonitustehtävissä. Jossain vaiheessa sotapalvelusta ukki kutsuttiin esikuntaan. Paikka oli todennäköisesti komentoparakki, ja siellä hänet osoitettiin penkille odottamaan. Viereisellä pöydällä lepäsi lehtileike, josta kävi ilmi, että tunnettu aseistakieltäytyjä Arndt Pekurinen oli kuollut. Virallisen version mukaan kuolit rintamalla taistelukentällä. Viralliseen versioon uskottiin jo tuolloin kai suunnilleen yhtä paljon kuin Aleksei Navalnyin luonnolliseen kuolemaan venäläisessä vankilassa.

Ukki istui ja odotti, kuolinilmoitusta katsellen, kunnes hänet lähetettiin takaisin toimiinsa. Hän tuskin oli ainoa, jota kohtalollasi peloteltiin.

Ukki puhui sinusta usein. Lapsena en ymmärtänyt paljoakaan hänen kertomastaan. Jonkinlaisen kipinän ukki kuitenkin

minuun kai istutti, sillä myöhemmin tutustuin vaiheisiisi ja yleisemmin rauhanaatteeseen. Elin myös ajanjakson, jona perehdyin innokkaasti väkivallattoman vastarinnan muotoihin. Ystävän kanssa jaoimme osana Aseistakieltäytyjäliiton kutsuntakampanjaa aseistakieltäytymiseen kannustavia lentolehtisiä nuorille miehille. Vasta aikuistuttuani ymmärsin jälkien johtavan ukkini puheisiin. Ukin kuoltua valitsin hänen kirjahyllystään muistoksi Paasilinnan teoksen. Myöhemmin, kun elämä heitti eteeni vaikeuksia, tartuin elämäkertaan ja koetin ammentaa rohkeutta tarinastasi.

Iän karttuessa tarinasi sai uusia sävyjä. Kun täytin 36 vuotta, olin kahden lapsen äiti. Sinulla oli 36-vuotiaana myös lapsia. Minun oli vaikea ymmärtää, miten pystyit tuossa samassa iässä luopumaan kaikesta. Elämästäsi, rakkaastasi ja ennen kaikkea lapsistasi. Usein mietin, miten pystyit viemään itsesi heiltä.

Jos pääsisin ajassa taaksepäin, pohtisin asiaa ukkini kanssa, kysyisin ukilta sinusta. En muista mitä ukkini sinusta pohdiskeli, mutta nyt olen löytänyt Jussin.

”Olikohan ehdottomuus isällesi enemmän aatteellinen vaiko luonnekysymys?” kysyn Jussilta.

Poikasi toteaa miettineensä asiaa kyllä.

”Tyhmä, se oli tyhmä”, hän vastaa.

Jussi noteeraa yllättyneen naurahdukseni ja lisää, ettei teillä kotona mitään pyhimystä ollut.

”Kai sitä työttömyyttä oli kovasti, ja oikeestaan faija ei tienannu mitään, niin kai se sitten hurautti näihin hommiinsa, kun ei ollu mitään tekemistä.”

Kysyn Jussilta, mistä sinun rauhanvakaumuksesi mahtoi olla peräisin. Hänen ei tarvitse hakea vastausta. Jussin mukaan työttömyytesi loi tilan, jossa oli aikaa miettiä asioita.

”Oli se maailmantilanne ja ympärillä vallitseva tällainen militaarinen henki. Vähän kuin itsekin mietin, et mikä toi Ukrainan sota on, mihin se Venäjä tarvitsee Ukrainaa. Ei se mihinkään tarvitse, vaan tää yks hitleri haluaa itelleen kunnia”, Jussi puuskahtaa kissa sylissään. ”Ja sillon faijan aikaanhan oli paljon työttömyyttä kaikkialla Suomessa. Sehän se kai ruokkii sitä että me pannaan kaikki järjestykseen.”

Jussi pudottaa Viirun maahan ja lisää:

”Tulee niitä ihmisiä, jotka aattelee: me pannaan kaikki järjestykseen.”

OSA I

1927

Kenties se meni jotenkin näin.

Kuljet Kotkan Miljoonamöljälle veljesi Otto rinnallasi. On varhainen aamu, aurinko vasta leikittelee horisontissa. Meri nukkuu peilityyntä untaan, vain vesilinnut ovat valveilla teidän ja muiden satamatyöläisten kanssa. Ohitatte valtameriä seilanneet jätit, ja sinä ihaillet auringon loimua sataman hiljaisuudessa, jota kestää enää hetken.

Monikymmenpäinen jätkälauma seisoskelee varastorakennuksen sivulla, naiset omana joukkonaan. Huikkaat naisille huomenet ja asetut etummaisiksi jätkien joukkoon. Olet hyvällä tuulella. Tiedät, että et tule tänäänkään olemaan yksi heistä, jotka joutuvat jäämään möljälle norkoilemaan, kun toiset käyvät töihin. He kääntävät selkensä föörmannille ja lähtevät kiroillen pelaamaan korttia muiden ukkojen kanssa sataman kulmille. Föörmannit pestaavat sinut ja Oton aina ensimmäisten joukossa. Niin hyviä työmiehiä olette, jaksavia Juvan poikia ja jo täysi-ikäisiä molemmat, ja mikä tärkeintä: niitä harvoja, jotka eivät koskaan lähde töistä lippa silmillä ja sammaltaen.

”Huomenta uuteen aamuun!” föörmanni sanoo ja kävelee vakain askelin eteenne. Hän katselee vuoroin teitä, vuoroin papereitaan.

”Meillä on neljä sellulaivaa lastattavana, puutavara odottaa jo naisia valmiina. Eiköhän tässä muutama päivä saada kulumaan”, hän sanoo kantavalla äänellään.

Pian kuulet nimenne, ja sinä ja Otto lähdette noutamaan sellupaaleja toisten kanssa.

Tässä työssä sinä pärjää. Lastaat laivoja aamusta iltaan ja toisinaan istut illat kapakassa miehistön juttuja kuunnellen. Sielläkään et koske viinaan. Se on päätös, jonka olet tehnyt jo pienenä poikana, ja se pitää, sinun ei tarvitse edes maistaa. Ja vaikka mielelläsi tartut kortteihin, rahasta et suostu pelaamaan, ja se löytyy heitä, joita se ei haittaa.

Satama on turvasi. Satamassa maleksivat miehistöt ovat kotoisin kaikista maailman kolkista, ja katsellessasi heitä näet vaihtoehtoja. Näet laivat siinä vierellä, valmiina kadottamaan kenet tahansa maailman tuuliin. Puhumattakaan merestä. Syvän tuntemattoman ympäröimänä sinun ei tarvitse pelätä. Voit tehdä elämälläsi mitä ikinä haluat. Voit valita maailman, ja se aukenee edessäsi, jos vain päätät niin.

Kun poliisien huoltojoukot tulevat illan pimetessä metsästäämään ilotyttöjä ja perimään sakkorahoja juopuneilta merimiehiltä, olet jo matkalla kortteeriisi kuin kuka tahansa. Jätät tuon kirjavan, huojuvan ja kaikilla kuviteltavilla kielillä melua- van sakin satamaan ja kävelet pieneen kellarikoppiinne hymy huulillasi. Kun iltaisin makaat täkkisi alla, kuulet yhä korvisasi miesten naurut ja sataman lintujen huudot. Hetkessä olet unessa.

Laivat saapuivat satamaan maailman mahtavilta meriltä, sinä ja Otto Juvan perukoilta. Ensin kuljitte kotikylänne polkuja ja katselitte kummissanne, kun metsät hakattiin kumoon ja uitettiin pois. Kuulitte, että niitä vietiin Kotkaan, tuonne savolaisten Amerikkaan, ja sieltä eteenpäin maailmalle. Otto oli kyllästynyt kiertämään lähikyliä töitä ronkumassa, ja eräänä tuikitavallisena päivänä, töidenkerjuulta palattuaan, hän veti sinut sivuun.

”Tule kaveriksi puita latomaan”, veli sanoi ensin, ja sinä kiskoit saappaat jalkaan. Kun olitte pinonneet toista metriä mentyä, nappasit jakkaraksesi pöllin ja istahdit huilimaan.

Otto työnteli töröttäviä halkoja sisemmälle pinoon ja sanoi:

”Jos kotkalaisilla herroilla on varaa ostaa isänniltä metsät pois, niillä on taatusti varaa maksaa työmiehille palkkoja myös.”

Et heti hoksannut, mitä Otto ajoi takaa, ja sanoit vain:

”Helpompaa se on kaikki kaupungissa.”

Otto nojasi pinoon, katsoi sinuun lippansa alta ja näytti äkkiä siltä kuin tietäisi suurenkin salaisuuden.

”Näin isännän eilen”, Otto sanoi sitten. ”Se seisoi pellolla entisen metsänsä reunassa ja selitti silmät selällään, kuinka

Eurooppa on säpäleinä. Jälleenrakennuksessa tarvitaan kuu-
lemma sahatavaraa, ja sitä tarvitaan paljon! Arvaatko mitä se
tarkoittaa?”

”Päästään pian hommiin?” kysyt.

”Se tarkoittaa, että Kotkassa on töitä. Meille molemmille”,
Otto sanoi.

Koetit näyttää rennolta ja ihan tavalliselta vain, vaikka sisäl-
läsi mylläsi kiittollisuus ja riemu siitä, että isovelji ottaisi sinut
mukaan, veli jonka lähtöä olit ehtinyt pelätä ja surra.

”Joko mennään?” sinä vastasit.

Otto pyyhkäisi kädellään puuttuvan silmänsä paikkaa ja
näytti hakevan sanoja. Tiesit veljen murehtivan oikeaa sil-
määnsä, jonka menetti kirkonkylän seppää auttaessaan. Jäl-
keenpäin seppä kertoi, että hiilihangon kärki oli katkennut ja
Oton kasvoille oli sinkoutunut rautasiruja. Se valitti kuinka
koko paja välineineen oli sotkeentunut vereen. Siitä saakka
Otto oli pelännyt, miten puuttuva silmä vaikuttaisi töiden
saantiin.

”Kotkan herrat ne vahtaa toisella silmällä tilikirjoja ja toi-
sella makkaraa uunista. Ei ne meitä niin tarkkaan ehdi kyttää-
mään”, sanoit ja Otto naurahti, ja se riitti siitä.

”Joko mennään?” kysyt uudestaan ja katsoit veljeä kuin
rikostoveria, samalla viekkaudella kuin isä aina piilottaessaan
pulloa saappaanvarteen.

Otto nyökkäsi ja maalasi sitten eteesi kuvan satamasta, jossa
ahkeroisitte reilujen satamajätkien ja kaiken kokeneiden meri-
miesten keskellä. Lastaisitte kesät laivat täyteen puuta ja eläi-
sitte talvet säästöillä, ja töitä piisaisi niin paljon kuin vain ruu-
mis jaksaisi tehdä.

”Onko siellä tosiaan sellaista?” sinä kyselit ja annoit ajatus-
tesi vaeltaa. Kysymykset, joita et veljellesi jakanut, olivat sinulle
tärkeämpiä kuin uusi jännittävä työ. Voiko Kotkan satamaan
kadota? Onko se siihen tarpeeksi suuri? Onko maailma tar-
peeksi suuri?

Äiti ja nuoremmat sisarukset jäivät portaille volisemaan, kun lähditte matkaan. Isäsi piteli ohjaksia, koetti asemoida jo kumaraan painuvaa päätään pystyyn, maiskautti suutaan ja sanoi, että ämmät ne itkee kun poikia viijään. Ja niin lähdettiin ajamaan kohti Kolkontaipaleen asemaa. Sinua ei jännittänyt, sillä tiesit, että kaikki tulisi menemään hyvin. Olithan veljesi kanssa.

Kun pääsitte asemapihalle ja hyvästelitte, seisoi isä paikallaan kuin ei tietäisi mitä tehdä. Isän suupielet nykivät hymyyn, ja silti se vaikutti jotenkin surkealta. Kättelitte isänne hankalasti vuorotellen ja nousitte junaan, etsitte kädet hermostuksesta hioten vapaat paikat, jotka sattuivat laiturin puolelle. Isä jäi pihaan seisomaan. Hän huomasi sinun ilmestyvän lasin taakse. Katsoit häneen ensin vakavana, sitten hymyä tavoitellen, mutta kumpikaan teistä ei löytänyt enää hymyä huulilleen. Isä kääntyi selin ja lähti norkumaan juuriippipuunsa tulta toisilta asemalla seisoskelelta saattajilta, vaikka istuitte Oton kanssa yhä vain muutaman metrin päässä hänestä, vaunussa, jonka sisällä isä itse ei ollut istunut milloinkaan ja jonka sisällä teidät vietäisiin pois ja joka tuskin

monta kertaa toisi kumpaakaan teistä takaisin kotiin, takaisin isänne luo.

Tarkkailit ikkunalasin läpi isän kumaraa, tiuhaan kohoilevaa selkää. Odotit hänen kääntyvän ja katsovan teihin vielä. Olisit halunnut nähdä isän veikeän hymyn, olisit halunnut antaa sen saatella teidät kaupunkiin. Isä näytti äkkiä vielä lyhyemmältä kuin oli, vielä vanhemmalta ja risaisemmalta kuin ennen. Isä sai piippunsa syttymään ja melkein kääntyikin katsomaan teihin, mutta muutti kai viime hetkellä mielensä. Pidättelit hengitystä, ajatuksissasi komensit isää kääntymään. Vierellä istuva Ottokin kumartui katsomaan isän perään, kun juna vihelsi ja nytkähti liikkeelle.

Kannattelet kahdensadan kilon sellupaalia, kun kuulet kannelta huudon:

”Oksanen ei pääse ylös!”

”Ei taas!” kuulet jonkun naurahtavan.

Lähes pystysuoraan ruumasta kannelle kohoavat tikapuut tuottavat vaikeuksia niille, jotka avaavat pullonsa heti aamusta ja naukkailevat siitä pitkin päivää. Merillä kieltolaki ei tunnu olevan voimassa, ja föörmannit palkitsevat sakit urakan päätteksi laivan vatsasta löytyneillä lastipulloilla.

”Tämä saa paalit tanssimaan paikoilleen!” miehillä on tapana hokea pullojaan kohotellen. Useimmilla on pulloissaan pirttua, mutta päivistä onnekkaimpina, joita tuntuu olevan tämän tästä, saattaa käydä niin, että lastissa mukana ollut, merimiesten muonitukseen varattu viinapaketti sattuu kolahtamaan vasten rautatikkaita. Silloin satamajätkien on suojeltava arvokkaita juomia, estettävä, etteivät milloin kalliit punssit, milloin konjakit, valu lattialle. Noissa hetkissä lähes jokainen on valmis autamaan, jopa naiset löytävät kosteantunkkaiseen ruumaan ja ovat paikalla kippoineen ja maitopulloineen, tai ihan vain huuliseen, ja hetken työssänne on juhlan tuntua.

Ensimmäisillä kerroilla sinä ja Otto ette ojenna pulloa toisten mukana ja siksi muut katsovat teitä kieroona.

”Nämä uudet ovatkin kieltöhörhöjä”, miehet sanovat.

”Todellinen vapaus saavutetaan ainoastaan kieltäytymällä”, sinä sanot ja saat toiset nauramaan.

”Mitäs raittiusaarnaajia meillä täällä on. Vai ei apostoliveljeksille viina kelpaa”, yksi sanoo. Lopulta Otto ottaa maitopullonsa ja antaa jatkien liruttaa siihen ruskeaa juomaa. Silloin käännyt takaisin töidesi pariin etkä sano mitään.

Kun syötte möljällä eväsleipiä, perämies tulee luoksesi ja sanoo:

”Kirje pienemmälle apostolille.”

Pitelet kirjettä käsissäsi, katselet kuoressa seisovaa nimeäsi. Katselet aaltojen lepattavaa liikettä ja imet sisääsi sataman tuoksua, rottien levittämien jätteiden kalaisaa lemua ja suolaista meri-ilmaa. Et halua avata kirjettä jatkien keskellä, joten kävellet kauas muista, aivan itälaiturin kärkeen, missä seisot lokkien ympäröimänä, avaat kuoren ja luet.

Kirje on äidiltäsi. Vuosia sitten tekemäsi valinta jättää menemättä kutsuntoihin kummittelee sinulle sen riveillä. Äiti huolehtii, mitä seuraa, jos joudut poliisien kynsiin. Hän anoo sinua miettimään ratkaisuasi vielä, mutta sitä et tee. Päätös, joka keran tuntui mullistavan maailmasi, on muuttunut osaksi sinua. Armeijaan et menisi, tappamaan et opettelisi, sellainen ei olisi sinun tiesi. Olet päättänyt elää kuten Tolstoi neuvoi: et ihmisen lain, vaan Kristuksen lain mukaan. Olet valinnut uskoa siihen, että nykyisen väkivaltaisen ja itsekkään elämänjärjestyksen tilalle luodaan vielä joku päivä uusi veljessopuun ja järjelliseen elämänymmärrykseen perustuva järjestys. Ja sinä aiot olla osa

tuota muutosta, osa uutta ihmiskuntaa, hyvyyteen pyrkivää lajia, jonka Tolstoi näki olevan tulossa.

Kertaat paperille kirjoitettua viestiä, puhallat keuhkosi tyhjiksi ja nostat kirjeen kasvojesi tasalle. Revit sen hitaasti kahteen osaan. Paperi päästää ratketessaan pehmeää ääntä, ja lauseet, sanat ja kirjaimet repeytyvät irti toisistaan. Lasket repaleisen kirjeenpuolikkaan toisen puoliskon päälle ja revit päällekkäin asetellut osat keskeltä kahtia. Suikaloit kirjettä hitaasti aina vain pienempiin osiin, kunnes kohotat kätesi ilmaan ja avaat kämmenesi.

Tuuli sieppaa suikaleet mukaansa, ne kieppuvat ilmassa ja aurinko välkehtii vasten vedenpintaa. Seisot ja katsot kuinka ne katoavat.

Näet Oton nojaavan varaston seinään. Hän istuu omissa oloissaan ja vilkuilee sinua, joka olet taas jäänyt kuuntelemaan miesten juttuja. Niin käy usein. Kun päivän työt on tehty, jätkät jäävät satamaan haeskelemaan ryyppytoveria. Useimmiten toveri löytyy ja miehet suuntaavat joko omine pulloineen Palotornin mäelle tai sitten Mutakuoppaan tai kahvila Imatraan tynnyriolutta juomaan.

Monet poimivat kapakoista mukaansa laivatyttyjä. Ihmettellet kuinka he puhuvat siitä kaikesta niin rennosti, salailematta. Koetat asettua osaksi joukkoa, mutta naina hetkinä olet mykkä ja sinuun asettuu tunne siitä, ettet kuitenkaan kuulu joukkoon. Joskus joku heittää sinulle, ettet tule koskaan pääsemään kiinni naiseen, jos olet aina selvinpään, ja kysyy vielä perään, että eikö apostolin ole tarkoituksaan päästä maistamaan naista. Sinä peität harmituksesi ja vastaat leikkisän juhlavana:

”Tiedoksi vaan, minun tarkoitukseni ovat hieman korkeammalla, nimittäin itsetietoisessa pyrkimyksessä kaiken olemassa olevan kaikinpuoliseen kehittämiseen.”

”Se on Tolstoita”, Otto selittää silloin vaikeana, ja sinä nyökkäät.

Noina hetkinä kukaan ei hymyile kanssasi, miehet katsovat sinua kuin outoa ja kysyvät vain:

”Että mitä?”

Sinä pudistat päätäsi ja sanot:

”Ei mitään.”

Tänään päivän päätteeksi tutut heput tarjoavat sinulle pulloa ja pyytävät mukaan Mutakuoppaan. Otto kävelee vierellesi.

Kun et tartu pulloon, yksi heistä sanoo:

”Nuorempi Pekurinen sopisi ennemmin siveyspoliisiksi kuin satamajätkäksi.”

Otto vaivaantuu heti.

”Mutakuoppaan siis”, hän päättää sinunkin puolestasi, ja sinä taivut ja liityt toisten joukkoon. Miehet kisailevat tarinointitaidoillaan, ja sinä kuuntelet heitä ja koetat heittää sinne tänne väliin jonkun nasevan sanan, kunnes toisten yhä päihtyessä ja silmätessä ahnaina kapakan naisia sinä tylsistyt etkä malta olla siirtymättä sivummalle, nurkassa nököttävälle tuolille.

Katsot hiljaa istuvaa Ottoa, joka sentään hymyilee muiden mukana, ja kaivat repustasi kirjan. Isäsi ryyppytoveri vaihtoi kirjan kerran isän kanssa viinaan. Muistat, kuinka isä kurtisti kulmiaan mietteissään, kun kotoa lähtiessäsi pyysit saada Tols-toin kirjan mukaasi. Nyt alat lukea ja Mutakuopan häly kaik-koaa. Hetkessä olet maailmoissa, joista ympärilläsi remuavalla seurueella ei ole aavistustakaan.

Kuulet, että nimesi mainitaan, mutta luku on pahasti kes-ken, joten kohotat vain oikean käden sormeasi. Luet ja luet, ja vaikka sivusilmällä huomaat, kuinka yksi miehistä, Aapeli nimeltään, lähestyy sinua hekotellen, et malta nostaa katsettasi

kirjasta. Äkkiä hän nappaa kirjan käsistäsi, harppoo toisten luo, hyppää tuolille ja alkaa lukea.

”Kristuksen vastauksen mukaan Ihmisen poika on se valo, jossa ihmisten täytyy vaelttaa, niin kauan kuin valo on heissä”, Aapeli lukee ja naurahtaa hämillään. ”Sekä ennen että jälkeen Kristuksen ovat ihmiset puhuneet samaa: että ihmisessä asuu jumalallinen valo, joka on tullut alas taivaasta, ja tämä valo on järki.”

Muut katsovat sinua hymyssä suin, kaikki paitsi Otto, jonka kasvoilla on niin suuttunut ilme, että se saa sinutkin hämmästytykseen. Aapeli horjuu tuolilla ja lukee lähes huutaen:

”...ja että sitä yksin on palveltava ja siinä yksin etsittävä onnea.”

Kuulet viereisistä pöydistä röhähdyksiä, hermostut ja kävellet Aapelin luo. Hän nostaa kirjaa korkeammalle ja katsoo sinua iloisena.

”Kappas vain Pekurista, meillä onkin työmiehenä kerrankin oikein järjen valon apostoli”, hän ilkkuu, ja sinä ojennat kätesi, jonka hän sysii pois.

”Anna tänne se!” määrää, mutta Aapeli vain jatkaa:

”Tätä ovat puhuneet bramiiniopettajat, juutalaisten profeetat, Kungfutse, Sokrates, Marcus Aurelius, Epiktetos ja kaikki todelliset viisaat... Mihinkäs Pekurinen meinasi suurta viisauttaan satamassa käyttää?” Aapeli nauraa.

Tuoli kirskuu vasten lattiaa, Otto on hetkessä pystyssä, hän kaappaa Aapelin otteeseensa ja pitelee tätä kuin halauksessa. Tuoli Aapelin alla kaatuu lattiaan kolisten, ja Otto kantaa Aapelia ympäriinsä ja huutaa:

”Lopetatkos jo!”

Sinä hyökkää perään, koetat kiskoa veljeäsi irti.